

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL 2022–2030 METŲ
PLĖTROS PROGRAMOS VALDYTOJOS LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS
MINISTERIJOS APLINKOS APSAUGOS IR KLIMATO KAITOS VALDYMO PLĖTROS
PROGRAMOS PATVIRTINIMO“ PROJEKTO (TOLIAU – PROJEKTAS)
(TAP NR. 21-1554(2); TAIS NR. 21-31597(3))**

2022-03-28 Nr. NV-761

Vilnius

1. Projekto rengėja – Aplinkos ministerija (AM).

2. Projekto tikslas – patvirtinti 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programą (toliau – Programa).

3. Dabartinė situacija:

- 2020 m. rugsėjo 9 d. Vyriausybė patvirtino 2021–2030 m. nacionalinį pažangos planą (toliau – NPP), kuriuo siekiama nustatyti pagrindinius ateinančių dešimtmetį valstybėje siekiamus pokyčius, užtikrinančius pažangą socialinėje, ekonominėje, aplinkos bei saugumo srityse, ir sutelkti finansavimo šaltinius šiems pokyčiams įgyvendinti. NPP numatytas vienas iš strateginių tikslų yra „užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui“ (6 tikslas). Siekiant įgyvendinti šio tikslo pažangos uždavinius (6.4., 6.6., 6.7., 6.8., 6.10., 6.11.), parengtas Programos projektas.

4. Projekto esmė: siūloma patvirtinti Programą, kuri įgyvendins 2021–2030 m. NPP 6 tikslo „*Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui*“ 6.4, 6.6, 6.7, 6.8, 6.10 ir 6.11 uždavinius. Už į Programą įtrauktų uždavinių įgyvendinimą ir poveikio rodiklių pasiekimą NPP atsakinga AM, o įgyvendinant 6.7, 6.8, 6.10 uždavinius dalyvaus ŽŪM ir EM (6.10).

NPP 6.4 uždavinys „Švelninti poveikį klimato kaitai, įskaitant gyvenamųjų ir savivaldybių viešųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimą ir energijos iš atsinaujinančių išteklių naudojimo skatinimą“

NPP 6 tikslo rodikliai:

- Išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) kiekio pokytis ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje (ATLPS) dalyvaujančiuose sektoriuose, palyginti su 2005 m., procentais (2018 m. – -40,7; 2025 m. – -45; 2030 m. – -50). Išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio pokytis ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose, palyginti su 2005 m., procentais (2018 m. – 12,2, 2025 m. – -6,4; 2030 m. – -25).
- Išmetamo į aplinkos orą teršalų kiekio (smulkiųjų kietųjų dalelių (KD_{2,5})) pokytis, palyginti su 2005 m., procentais (2019 m. – -37, 2025 m. – -41, 2030 m. – -45).

NPP 6.4 uždavinio rodiklis:

- Sutaupyta daugiabučių namų ir savivaldybių viešųjų pastatų ūkyje energijos suminis kiekis, GWh (2020 m. – 0, 2025 m. – 584, 2030 m. – 5336).

Problemos:

- Neefektyviai ir neracionaliai naudojama energija ir energetiniai ištekliai pastatų sektoriuje;
- Išmetamas didelis šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis.

NPP 6.6 uždavinys „Sustiprinti gebėjimą prisitaikyti ir padidinti gamtinių ekosistemų ir šalies ūkio sektorių atsparumą klimato kaitos pokyčiams“

NPP 6.6 uždavinio rodikliai:

- Su klimatu susijusių ekonominių nuostolių dalis nuo BVP (per metus), procentais (2018 m. – 0,08; 2025 m. – $\leq 0,08$; 2030 m. – $\leq 0,08$);
- Be valymo išleistų paviršinių nuotekų dalis, procentais (2020 m. – 46,59; 2025 m. – 42; 2030 m. – 36).

Problema:

- Gamtinės ekosistemos, šalies infrastruktūra, ūkio sektoriai neatsparūs didėjančioms klimato kaitos keliamoms grėsmėms ir poveikiui.

NPP 6.7 uždavinys „Gerinti vandens telkinių būklę bei didinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir efektyvumą“

Uždavinio rodikliai:

- Geros būklės vandens telkinių dalis, procentais (2015 m. – 53; 2025 m. – 90; 2030 m. – 100).
- Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais, procentais (2017 m. – 81,8¹; 2025 m. – 86; 2030 m. – 90).
- Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais, procentais (2017 m. – 77,6²; 2025 m. – 85; 2030 m. – 95).
- Efektyviai veikiančių viešųjų geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonių dalis, procentais (2020 m. – 45; 2025 m. – 65; 2030 m. – 100).

Problemos:

- Dalis vandens telkinių nėra geros būklės;
- Nepakankamas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumo ir kokybės užtikrinimas.

6.8 uždavinys „Išsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę, ekosistemų, jų paslaugų kokybę bei kraštovaizdžio savitumą ir užtikrinti darnų gamtos išteklių naudojimą“

NPP 6.8 uždavinio rodikliai:

- Lietuvoje aptinkamų Europos Bendrijos svarbos rūšių apsaugos būklės pokytis (skirtumo tarp rūšių, kurių būklė pagerėjo, ir rūšių, kurių būklė pablogėjo, dalis nuo visų rūšių), procentais (2019 m., palyginti su 2013 m. – 5; 2025 m. – 15; 2030 m. – 30).
- Lietuvoje aptinkamų Europos Bendrijos svarbos buveinių tipų apsaugos būklės pokytis (skirtumo tarp buveinių tipų, kurių būklė pagerėjo, ir buveinių tipo, kurių būklė pablogėjo, dalis nuo visų buveinių tipų), procentais (2019 m., palyginti su 2013 m. – -9; 2025 m. – 10; 2030 m. – 30).
- Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu, procentais (2019 m. – 52,04; 2025 m. – 53; 2030 m. – 55).
- Miško kirtimų ir medienos grynojo prieaugio santykis medienai tiekti naudojamuose miškuose, procentais (2014–2018 m. – 69; 2025 m. – 75; 2030 m. – 80).
- Lietuvos miškingumas, procentais (2020 m. – 33,7; 2025 m. – 35; 2030 m. – 36).
- Žuvų išteklių būklės indeksas (ežeruose ir tvenkiniuose), indeksas (2018 m. – 0,47; 2025 m. – 0,48; 2030 m. – 0,55).

Problemos:

- Mažėja natūralių ir pusiau natūralių teritorijų, silpnėja gamtinio karkaso teritorijų ekologinis potencialas, nyksta biologinė įvairovė, degraduoja ekosistemos, mažėja jų teikiamų paslaugų kokybė;
- Neišnaudojamas miško išteklių potencialas darniam miškų sektoriui plėtoti;
- Nepakankamas žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės (ŽNŽNKM) sektoriaus išmetamų ŠESD kiekio absorbcinis potencialas.

¹ 2018 m. – 81,8 proc.

² 2018 m. – 75,8 proc.

6.10 uždavinys „Mažinti susidarančių atliekų kiekį ir efektyviai jas tvarkyti“

NPP 6 tikslo rodiklis:

- Bendras atliekų kiekis BVP vienetui, tonos/mln. eurų (2018 m. –105; 2025 m. – 100; 2030 m. – 90).

NPP 6.10 uždavinio rodikliai:

- Komunalinių atliekų, tenkančių vienam gyventojui, kiekis (kg/m.), palyginti su ES vidurkiu, procentais (2018 m. – 94,02; 2025 m. – <100; 2030 m. – <100).
- Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis, procentais (2019 m. – 21,5; 2025 m. – 15; 2030 m. – 5).
- Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis, procentais (2019 m. – 49,73; 2025 m. – 55; 2030 m. – 60).
- Atliekų sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, procentais (2016–2018 m. – - 37,2; 2025 m. – -50,9; 2030 m. – -65).

Problemos:

- Didėjantis susidarančių atliekų kiekis ir nepakankamai efektyvus atliekų tvarkymas

6.11 uždavinys „Stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją, aplinkos monitoringą ir aplinkos apsaugos kontrolę“

NPP 6 tikslo rodikliai:

- Išmetamo į aplinkos orą teršalų (sieros dioksido (SO_2)) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m., procentais (2019 m. – -57,7; 2025 m. – -59; 2030 m. – -60).
- Išmetamo į aplinkos orą teršalų (azoto oksidų (NO_x)) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m., procentais (2019 m. – -22,3; 2025 m. – -49,5; 2030 m. – -51).
- Išmetamo į aplinkos orą teršalų (nemetaninių lakiųjų organinių junginių (NMLOJ)) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. procentais (2019 m. – -20,6; 2025 m. – -39,5; 2030 m. – -47).
- Išmetamo į aplinkos orą teršalų (amoniako (NH_3)) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. procentais (2019 m. – -7; 2025 m. – -10; 2030 m. – -10).
- Išmetamo į aplinkos orą teršalų (smulkiųjų kietųjų dalelių ($\text{KD}_{2,5}$)) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. procentais (2019 m. – -37,1; 2025 m. – -41; 2030 m. – -45).
- Miestų, kuriuose metinė kietųjų dalelių KD_{10} koncentracija neviršija PSO rekomenduojamo lygio, dalis, procentais (2020 m. – 11,1; 2025 m. – 30; 2030 m. – 40).
- Žaliųjų viešųjų pirkimų vertės dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės, procentais (2020 m. – 5; 2025 m. – 100; 2030 m. – 100).
- Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių $\text{KD}_{2,5}$ poveikiui, mirusiųjų skaičius per metus, vienetais (2017–2019 – 245; 2025 m. – 196; 2030 m. – 110).

NPP 6.11 uždavinio rodikliai:

- Aplinkos apsaugos institucijų viešųjų paslaugų vartotojų patenkinimo indeksas, balais (2020 m. – 60; 2025 m. – 65; 2030 m. – 70).
- Aplinkos apsaugos institucijų, atliekančių ūkio subjektų veiklos priežiūrą, pažangumo indeksas, balais (2020 m. – 5,96; 2025 m. – 7,0; 2030 m. – 8,0).
- Gyventojų, prisidedančių prie aplinkos saugojimo, dalis, procentais (2018 m. – 28; 2025 m. – 35; 2030 m. – 50).

Problemos:

- Neužtikrinamas neigiamo poveikio aplinkai prevencijos veiksmingumas;
- Nepakankamai veiksminga aplinkos monitoringo sistema kelia riziką, kad aplinkos kokybės valdymo sprendimai priimami trūkstant pagrįstos informacijos;
- Nesukurta efektyviai veikianti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės sistema.

Programoje numatomos pažangos priemonės, kuriomis sprendžiamos identifikuotos problemos:

- Skatinti pastatų renovaciją;
- Didinti klimato kaitos politikos veiksmingumą;
- Didinti atsparumą ekstremaliesiems hidrometeorologiniams reiškiniams;
- Gerinti vandens telkinių būklę;

- Didinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą;
- Išsaugoti biologinę įvairovę;
- Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje;
- Sutvarkyti praeityje užterštas ir pažeistas teritorijas;
- Skatinti miškų plėtrą ir darnų miškų sektoriaus vystymąsi;
- Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą;
- Skatinti atliekų perdirbimą ir antrinių žaliavų panaudojimą;
- Skatinti atliekų prevenciją;
- Stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją ir valdymą;
- Stiprinti savivaldybių aplinkos oro monitoringą.

Programos nauda ir įgyvendinimo kaštai:

- numatoma, kad patvirtinus Programą bus sudarytos prielaidos įgyvendinti NPP iškeltus uždavinius per artimiausius 10 metų ir užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui;
- Programai įgyvendinti planuojama **skirti 2 181 341 tūkst. Eur** – iš jų 283 292,3 tūkst. Eur skirta uždavinio daliai, įgyvendinamai įgyvendinant Regionų plėtros programą, iš jos 240 798,5 tūkst. Eur ES (Sanglaudos fondo) lėšos.

5. Derinimas:

- pirminį Programos projektą parengė aplinkos ministro įsakymu sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė (toliau – Darbo grupė). Į Darbo grupės sudėtį įtraukti Ekonomikos ir inovacijų, Energetikos, Finansų, Susisiekimo, Vidaus reikalų, Žemės ūkio ministerijų, Vyriausybės kanceliarijos ir Aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūros atstovai. Rengiant pirminį programos projektą konsultuotasi su Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovais (horizontaliojo principo „lygios galimybės visiems“ įgyvendinimo klausimais), Aplinkos ministerijai pavaldžių įstaigų atstovais, Mykolo Romerio universiteto Aplinkos psichologijos tyrimų centro mokslininkais (visuomenės aplinkosauginio sąmoningumo didinimo klausimais), organizuoti pasitarimai su Vidaus reikalų ministerijos atstovais regioninių pažangos priemonių rengimo klausimais, pasiūlymai dėl regioninių pažangos priemonių pristatyti Nacionalinės regionų plėtros tarybos 2021-10-26 ir 2022-02-01 posėdžiuose;
- pirminis Programos projektas teiktas suinteresuotoms šalims, socialiniams ir ekonominiais partneriams (iš viso 58 subjektams). Išvados gautos iš 21 subjekto. Gautos pastabos ir pasiūlymai įvertinti ir Programos projektas atitinkamai patikslintas. Dalis gautų pasiūlymų gali būti svarstomi tik rengiant pažangos priemonių aprašus ar kitus planavimo dokumentus. Apie tai išvadų teikėjai informuoti darbo tvarka. Pastabų neturėjo Kultūros, Susisiekimo, Sveikatos apsaugos ministerijos, Lietuvos savivaldybių asociacija, Specialiųjų tyrimų tarnyba ir Privačių miškų savininkų asociacija informavo, kad pastabų neturi. Darbo tvarka Nutarimo projektas patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos ir Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano rengėjų siūlymus;
- atnaujintos Programos projekto nuostatos darbo tvarka aptartos su Finansų, Vidaus reikalų ministerijų, Vyriausybės kanceliarijos atstovais ir Programos projektas pateiktas derinti Finansų ir Vidaus reikalų ministerijoms pakartotinai. Iš esmės atsižvelgta į Vidaus reikalų ministerijos teiktas pastabas ir pasiūlymus dėl regioninių pažangos priemonių;
- Nacionalinių plėtros programų portfelio valdytojas (toliau – Valdytojas) 2022 m. vasario 3 d. raštu pritarė Programos projektui su sąlyga, kad Programos projektas bus patikslintas pagal pateiktas pastabas. Programos projektas patikslintas ir darbo tvarka pakartotinai suderintas su Valdytoju;
- atsižvelgta į dalį Lietuvos savivaldybių asociacijos pastabų dėl regioninės plėtros planavimo ir finansavimo. AM argumentai dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, buvo apsvarstyti ir jiems pritarta 2022-03-22 tarpinstituciniame pasitarime;
- atsižvelgdama į tarpinstituciniame pasitarime priimtus sprendimus (įvertinti Vyriausybės kanclerės pastabą dėl planuojamų rodiklių faktinių reikšmių ir pateikti dėl jų papildomus

paaikškinimus), AM teikia patikslintą Programos projektą. Paaikškinimai suderinti darbo tvarka su Vyriausybės kanceliarijos Strateginio planavimo ir stebėsenos grupe, Ekonomikos politikos grupe ir Finansų ministerija. Atsižvelgta į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas (kartu pateiktas pagrindimas dėl Programos projekto III skyriuje nurodomų pažangos priemonės rezultato rodiklio reikšmių ir taikomų atskaitos metų). Programos projekte atnaujintos dviejų rodiklių („*Nuosavybės teisėms atkurti rezervuotų miškų ploto dalis, palyginti su visu šalies miško žemės plotu, procentais*“ ir „*Miestuose oro kokybės tyrimo stočių, kuriose aplinkos oro užterštumo kietosiomis dalelėmis $KD_{2,5}$ lygis neviršija Pasaulio sveikatos organizacijos rekomenduojamo metinio užterštumo lygio, dalis, procentais*“) faktinės reikšmės (atitinkamai vietoj 7,5 proc. (2020 m.) į 7,2 proc. (2021 m.) bei 67 proc. (2020 m.) į 67 proc. (2021 m.)).

- Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė papildomų pastabų ar pasiūlymų neturi.

6. Atitikimas Vyriausybės programai – Projektas atitinka Vyriausybės programos nuostatas.

7. Dalykinio vertinimo išvada – atsižvelgiant į tarpinstituciniame pasitarime priimtus sprendimus, siūlome patikslintą Programos projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje (B dalyje) ir jam pritarti.

Ekonomikos politikos grupės patarėjas

Vaidas Talačka

Vaidas Talačka, tel. +37070663722, el. p. vaidas.talacka@lr.lt